Становище по конкурс
за избор на професор в професионално направление 2.1. Филология (Теория и история на литературата) към Нов български университет, обявен в „Държавен вестник“, бр. 65 / 17. 07. 2026 г.

1. Данни за конкурса

Конкурсът за избор на професор в професионално направление 2.1. Филология (Теория и история на литературата) към Нов български университет е обявен чрез публикация в „Държавен вестник“, бр. 65 / 17. 07. 2026 г. Процедурата отговаря на изискванията от Закона за развитие на академичния състав на Република България. Документацията е изготвена изчерпателно и коректно при спазване на всички норми.

2. Данни за кандидата

На обявения конкурс се е явил един кандидат – доц. д.н. Морис Наме Фадел. Кандидатът е преподавател в Нов български университет, департамент „Нова българистика“. Докторатът му на тема „История и интерпретация във възгледите на Пол де Ман“ е защитен в Института за литература при БАН през 2002 г., а десет години по-късно придобива научната степен „доктор на науките“ в Нов български университет след защита на дисертация на тема „Детективи, разузнавачи, студена война: криминалната и шпионската литература в сравнителна перспектива“.

Морис Фадел притежава солидна библиография. Той е автор на монографиите „Пол де Ман: опити с невъзможното (2002), „Животното като литературна провокация: „анималистиката” на Емилиян Станев“ (2010), „Детективи, разузнавачи, Студена война: криминалната и шпионската литература в сравнителна перспектива“ (2022). Кандидатът е съставител (самостоятелно или в екип) на редица издания, между които сборниците „На път към Хайдегер“ (2010), „История на литературата на НРБ: модели и практики“ (2022), „Експеримент и памет: Георги Марковски“ (2024), „Свободата на Украйна“ (2026), на второто издание на книгата от Мирослав Янакиев „Българско стихознание“ (2023), на антологията „Писателите на университета“ (2024).

Към изследователските резултати трябва да прибавим констатацията, че Морис Фадел участва активно в академичния живот у нас и зад граница. Той е активен член на постоянния екип на

научноизследователската програма „Литературата на Народна република България. 1946–1990“. Членува в Обществото за изследвания на модернизма във Франция и в литературноисторическата школа на НБУ „Д-р Кръстьо Кръстев“. От години е част от редакционния съвет на вестника на НБУ „Университетски дневник“. От 2020 г. е ръководител на департамент „Нова българистика“. Неговото име може да бъде видяно в комисии за присъждане на национални литературни награди и към рецензии за нови книги, появили се на книжния пазар. Това е цялостно присъствие на академичен изследовател и действащ литературен критик в съвременното културно поле.

3. Описание на научните трудове и научните приноси

Морис Фадел е представил за конкурса един публикуван хабилитационен (професорски) труд – „Счупената рамка: разколебаването на репрезентацията в литературата“ (2025), като към него е прибавил около 20 статии и студии, публикувани в български и чужди сборници и периодични издания, част от които са вписани в световните бази данни, а други са рецензирани и реферирани.

Професорският труд е в обем от 220 страници. Съдържа уводна част и 17 статии и студии, посветени на автори и произведения от българската и от световната литература, които на пръв поглед нямат помежду си нито хронологична, нито друга очевидна връзка на последователност. Това обаче е само на пръв поглед. С тази книга Морис Фадел отново е различен, несъвпадащ с темите на предишните си търсения. Не че в някои части не личат следите, идващи от монографиите му за анималистиката на Емилиян Станев и за шпионските романи на НРБ, но сега той радикализира питането за илюзията на репрезентацията, за преосмислянето на „онова в езика, което не е език“, за материалността на езиковата реалност, за всичко, което разколебава традиционната литературна теория. Морис Фадел обаче не тича под абстрактни небеса, а чете отблизо Багряна, Ахматова, Пушкин, Ал. Геров, Пеньо Пенев, Дж. Лител, Лилиев, Далчев... Той *практикува* теорията, т.е. непрекъснато я проверява чрез прочита на конкретни творби и по този начин изповядва иначе очевидното верую, че литературознанието съществува поради и заради литературата, а не защото се самоизмъчва да бъде нещо друго. Казано афористично, изследователят демонстрира как се прави *теория след края на теорията*.

Макар да е съставена от различни 17 литературоведски текста, книгата „Счупената рамка“ изразява стремеж към по-общо концептуално мислене. Всичко в нея кръжи около съдбоносни питания: Мъртва ли е литературната теория, след като вече литературата сякаш не би могла да репрезентира нищо? Толкова ли са „мъртви“ знаците, чрез които се означават творбите, че ако искаме да ги „съживим“, дали наистина не трябва да изоставим теорията и да останем само в сферата на описанието и на разказа на и за едно произведение?

Морис Фадел решава да постъпи честно не към теорията, нито към историята, а към литературата. Затова започва да практикува теорията така, че в един момент усеща как тя се огъва под натиска на историята. В книгата си – именно през тази конфликтна среща между *теория* и *история* – той се опитва да реабилитира занаята на тълкуването на литературното произведение, въвеждайки сред своя теоретически инструментариум серия от литературноисторически подходи.

Неговото внимание върху поетиката или върху стила на отделни автори е изключително продуктивно, защото то включва засилен интерес към контекстуалния им прочит. Анализът на творбите става по-убедителен, защото се основава не само върху „затворено четене“, но и върху привличане на текстове и присъствия, които са част от тяхното обкръжение в съответното време. Така „душата“ при Яворов е колкото конститутивен образ на една обща сиволистична поетика, толкова и емблематична репрезентация на литературно-театралната му личност. По същия начин литературата за комунистическите вождове, или поезията на Пеньо Пенев, или търсенията в лириката на Александър Геров и Николай Лилиев се съпротивляват по различен начин на езика – ту като въвеждат утопията насред самото живеене (като при Пенев), ту като превръщат *старостта* във фаза на постоянно възвръщане на детството от бъдещето (при Геров), ту намирайки точката на сливане между религия, музика и ирония (при Лилиев). Концептуалният резултат почти винаги е един и същ: модернистичната литература възниква в поредицата от сривове между реалност и репрезентация, там, където прякото означаване загубва своя алгоритъм, за да остави литературният текст да отведе читателя и/или тълкувателя към сводове от неочаквани разбирания.

Тук може да бъде открит един от приносите на книгата – това са неподозираните възможности на познати творби да провокират нови теоретически предложения. Ако искаме да видим как може да бъде преозначен символизмът на Яворов или Лилиев, или как да бъде

преоткрит късният модернизъм (или ранният постмодернизъм) на Константин Павлов, или езиковото разрушаване на „предметността“ у самия Атанас Далчев и т.н. – книгата на Морис Фадел предлага поредица от възможности, основани върху конкретни анализи. Пред нас е труд, който се превръща в своеобразен „наръчник“ за справяне с теоретическата недостатъчност при разбирането на класически творби на българския и чуждия модернизъм в ситуацията на дълбока криза на репрезентацията. В крайна сметка това е набор от чудесни предложения за обновяване на интерпретаторската програма на всеки съвременен литературовед.

4. Научна и преподавателска работа

Кандидатът разгръща през годините значима научна и преподавателска дейност. Участвал е с доклади в над десет международни и десетки национални конференции. В лично качество и като част от научен екип е организирал няколко национални и международни форуми. Негови трудове са цитирани от десетки български изследователи и са рецензирани в литературната периодика.

Той е бил научен ръководител на двама успешно защитили докторанти и на 13 дипломанти – бакалаври и магистри. Пряко е участвал в разработването на бакалавърските и магистърските програми по българистика на НБУ. Средната оценка от студентските анкети за последните десет преподавателски семестъра на Морис Фадел е отличен 5,59.

5. Заключение

Въз основа на всичко посочено дотук, предлагам Морис Наме Фадел да бъде избран за професор в конкурса по професионално направление 2.1. Филология (Теория и история на литературата) към Нов български университет, обявен чрез публикация в „Държавен вестник“, бр. 65 / 17. 07. 2026 г. Неговите изследвания и научни приноси, както и разностранната му дейност в областта на литературознанието, подкрепят това становище.

12.11.2026 г. **проф. д.н. Пламен Дойнов**